

Skuvla lea du mánná dihte

Brošyra odđa oahppoplánaid ja odđa skuvlalága birra. Lea dutnje geas lea mánná vuodđoskuvllas, sierra vuodđoskuvllas, sierraskuvllas dahje sámskuvllas.

Skolverket

Don leat dehálaš

Don leat mánnát lagamuš. Lea danin dehálaš dus ja mánat skuvllas lea buorre okta-vuohta ja bargabehtet ovttas mánat ovdáneami dihte. Ovttasbargguin lassánit mánat mátolašvuođat olahit nu guhkás go mátolaš sihke máhtolaš ja sosiálalaš ovdáneamis.

Go dovddat skuvlla barggu de leat buoret mátolašvuođat bargat ovttas mánat skuvllain. Dán brošyras leat dieđut muhtin rievdademiin mat dál čađahuvvojit skuvllas ja mat váikkuhit mánat skuvlavázzima.

DOAHPAGAT VÁNHEN JA FUOLAHEADDJI

Dábálaččat lea okta vanhén dahje goappeš vanhema máná fuolaheaddjit. Fuolaheaddjis lea ovddasvástáduš mánás. Sus galgá leat fuolla máná divššus, dorvolašvuođas ja šaddadeamis. Máná fuolaheaddjis lea eanas dilis riekti oažžut dieđu máná dahje oahppi birra skuvlaáššiin, maidai áššiin mat leat čiegussuojis. Vanhén gii ii leat fuolaheaddji ii oaččo váldit oasi čiegussuodjaluvvon dieđuin mat gusket mánnásis.

Seamma ulbmiliid guvlui

Skuvlalahka ja oahppoplána dáhkidit visot ohppiide seammaárvosaš skuvlavázzima buori kvalitehtain beroškeahhtá gos orrot dahje makkár skuvlahámmis leat. Visot skuvllain leat seamma njuolggadusat doaibmaset. Riikabeaivi lea ásahan odđa skuvlalahka mii lea oahpahusa dihte gait mánáide ja nuoraide Ruotas.

Skuvlalahkas lohka ovdamearkka dihte gait mánat galget oassálastit oahpahusas jos sis eai leat dohkálaš sivat leat eret. Vanhemin dus lea ovddasvástáduš gohcit ja fuolahit mánnát lea skuvllas. Jus it leat almmuhan mánnát galgá leat eret skuvllas ja mánnát dan dihte ii leat skuvllas dohkálaš siva dihte de galggat skuvlalahka jelgii skuvllas oažžut dieđu dan birra seamma beaivvi.

Jus háledat ohcat lobi mánnásat de galggat rektoris dan dahkat. Rektor mearrida áššiin mat gusket lobiide. Rektor maid mearrida jus háledat mánnát galgá beassat eret soames bákkolaš oasis oahpahusas. Odđa skuvlalahka lea gáržžihan

mátolašvuodaid beassat eret soames bákkolaš oasis oahpahas. Rektor oažžu dan mearihit jus leat nu gohčoduvvon eareliiggánis sivat dasa. Sáhttet beare leat ovttaskas dilálašvuodát lohkanjagis ja eai oaččo hehttet oahppi mátolašvuodaid olahit máhtto-gáibádusaide. Dus lea goittot riekti mearrádusa váidalit hálddahusriektái.

Váldeeaiggádis (suohkan dahje friddjaskuvlla stivra) lea skuvlla báikkálaš ovddas-vástáduš. Jus ihtet váigatvuodát maid don ja bargit dahje skuvlla njunuš ehpet ieža bastte čoavdit de sáhtát váldeeaiggádin váldit oktavuoda. Juohke váldeeaiggát ferte válbmen čálalaš vugiid got váidalemiid oahpahusa birra fuolaha ja guorahallá. Sáhtát daid jearuhit mánát skuvllas.

Ođđa skuvlálágas logat maid skuvla sáhttá dahkat jus oahppi lea hehttehussan skuvlalanjas, lea bahánihkkelas ja muđui dohkkeameahtumin. Earret dan ahte sáhttá sihtat oahppi guođdit skuvlalanja ja šaddat bisánit skuvlaáiggi maŋŋil de muhtin dilálašvuodaid dihte sáhttá rektor addit čálalaš várrehusa oahppái. Várrehusas galgá leat diehtu mii šaddá boađusin jus oahppi ii rievdat iežas meannudeami. Ovdamearkka dihte sáhttá oahppi gaskaboddosaččat sirdot iežá skuvlii.

Ođđa skuvlálága jalgii lea maid rektoris mátoolašvuohra bissehit oahppi oahpahas vuodđoskuvllas, sierraskuvllas ja sámiskuvllas jus lea dárbbalaš iežá ohppiid dorvvolašvuoda ja lohkanráfi dihte ja jus iežá geahččaleamit eai leat ábuhán.

Bisseheapmi ii oaččo leat eanetgo vahku geardái ja eanemusat guktii lohkanbajis. Oahppis lea riekti oažžut veahki masson oahpaheamis ja fuolaheaddjin dus lea riekti váidalit rektora mearrádusa bissehit oahpahusa hálldahusriektái.

Odđa oahppoplánat

Skuvlálága vuodul lea oahppoplána vuodđoskuvlii, sierra vuodđoskuvlii, sierraskuvlii ja sámiskuvlii čálihuvvon odđasit vai juohke skuvlahápmi oažžu iežas oahppoplána. Visot skuvllat, sihke suohkan, friddja ja stáhta skuvllat galget čuovvut oahppoplána iešguđet skuvlahámi vuodul. Oahppoplána logadettiin ipmirdat makkár árvovuodđu skuvllas lea ja makkár bargu ja ulbmilat skuvllas leat. Oahppoplánii gullet maid gurseplánat ja máhttogáibádusat juohke ávdnasi.

Skuvllaid árgabeaivvebarggus sáhttá leat earru. Iešguđet skuvlla njunuš ja bargit ovttas dan hábmejit. Ohppiin maid galgá leat mátolašvuohta leat oasis dan barggus. Váhnemin sáhtát váldit oasis barggus čeahkkimiin ja ovdánanságastallamiin maidda bovdejuvvot ja sáhtát diedusge maid goaktadit mánát skuvlla ja leat olis barggus iežá láhkái.

OAHPPOPLÁNA

Oahppoplána vuosttas oassi čilge skuvlla árvovuoddu ja barggu. Dás daddjo skuvlla doaibma galgá speadjalastit servodaga demokrátalaš árvvoštallamiid ja juohke bargi skuvllas galgá árvvusatnit juohke olbmo árvvu ja min birrasa.

Oahppoplána nuppi oassi čilge oahpahusa váldeulbmiliid ja njuolggadusaid. Dás lohka daid norpmaid, árvvuid ja máhtuid maid visot oahppit galgale ovddidan ovdal skuvlaloahpaheami. Dáid ulbmiliid galgá oahpahus gait skuvlaávdnasiin veahkehit ovddidit. Oahppoplána guokte vuosttas oassi leat maid muhtin unnit spiehkastagaiguin fámus ovdaskuvlaluohká ja astoáiggiruovttu doaimmas.

Goalmmát oasis gávnnat gurseplánaid máhttogáibádusaiguin gait ávdnasiidda.

GURSEPLÁNAT JA MÁHTTOGÁIBÁDUSAT

Iešguđet ávdnasa gurseplána čilge manin ávnnas lea skuvllas, makkár jurdda lea oahpahusas ja makkár máhtu mánnát galgá sáhttit ovddidit. Gurseplána maid čilge guovddáš sisdoalu. Dat lea dat bákkolaš sisdoallu mii galgá leat ávdnasa oahpahusas. Ovttaskas skuvllas lea goittot mátolášvuohta lasihit sisdoalu.

Ávdnasa máhttogáibádusat ollistit gurseplána ja leat veahkkin árvoštallat mánát máhttoovdáneami. Dat čilgejit maid oahppi galgá máhttit dihto dilálašvuođain ja got dat boahtá dovddusin. Vuodđoskuvllas leat máhttogáibádusat dohkálaš máhtuide goalmát skuvlajagi loahpageažis dáin ávdnasiin: ruotagiella, ruotagiella nubbingiellan, matematiika, servodatávdnasiin ja luondduávdnasiin. Guđát luohkás leat máhttogáibádusat juohke ávdnasis earret odđaaigásaš (modearna) gielas ja ovccát luohkás leat máhttogáibádusat visot ávdnasiin.

Goalmát luohkás geavaha máhttogáibádusaid go veardádallá jus oahppis lea dohkálaš máhttu. Guđát luohkás (2012/13 lohkanjagi rájis) ja ovccát luohkás geavaha máhttogáibádusaid go veardádallá makkár árvosáni mánát čehppodat

ánssáša ávdnasis. Máhttogáibádusat leat čálihuvvon ođđa árvosániid vuodul ja leat čilgejuvvon guđát ja ovccát luohkáid dihte árvosátneđásiide E, C ja A. Dohkálaš čehppodagain oaivvilda vuolimus máhttodási, mii maid lea seammás árvosátne E.

Sierra vuodđoskuvllas leat máhttogáibádusat guđát ja ovccát luohkáid loahpageažis visot ávdnasiidda. Hárjehallanskuvllas leat máhttogáibádusat vuđolaš dahje čiekŋalet máhtuide ovccát luohká loahpageažis.

Sierraskuvllas, mii lea logi jahkái, leat máhttogáibádusat dohkálaš máhtuid dihte loahpageažis njealját luohká ávdnasiidda: ruotagiella, ruotagiella nubbingiellan, matematiika, vuosehingiella bealjehemiide ja gullanvátuide, servodatávdnasat ja luonduávdnasat. Gihččet luohkás leat máhttogáibádusat gait ávdnasiin earret ođđaáigásaš gielain ja logát luohkás leat máhttogáibádusat visot ávdnasiin.

Sámiskuvla čuovvu vuodđoskuvlla máhttogáibádusaid goalmmát ja guđát luohkáid váras.

Dás ovddos teavsttas go čállit máhttogáibádusaid birra de oaivvildit dušše vuodđoskuvlla. Dus geat leat mánát sierra vuodđoskuvllas, sierraskuvllas dahje sámiskuvllas lea diehtu bajábeale ruvttus fámus.

Jus háledat eanet lohkat skuvlalága ja oahppoplána birra de sáhtát geahččet Skuvladoaimmahaga webba-báikkis:

www.skolverket.se/skollagen2011 (skuvlaláhka)

www.skolverket.se/nyalaroplaner (oahppoplána)

ODĐA ÁRVOSÁTNEĐÁSIT

Ođđa árvosátneđásit eanet lávkkiiguin lea fámus. Ođđa vuogádagas leat guhitta lávkki: A, B, C, D, E ja F. Árvosátne A lea alimus ja E lea vuolemus dohkkehuvvon. Árvosátne F ii leat dohkkehuvvon dássi. Jus oahppi lea nu olu leamas eret ahte ollásit váilu diehtu addit árvosáni de merke dan sázuin.

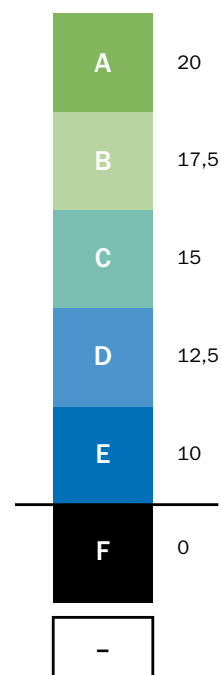
Sierra vuodđoskuvlla dihte leat ođđa árvosátneđásis vihtta lávkki: A, B, C, D ja E. Árvosátne F dahje sáhu ii gávdno árvosátneđásis. Jus oahppi sierra vuodđoskuvllas ii olat árvosáni E gáibádusaide, dahje jus diehtu váilo sivas go lea leamas olu eret de ii biddjo árvosátne ávdnasis.

Jus galgá oažžut árvosáni A, C dahje E de galgá iešguđet máhttogáibádus devdon ollislaččat. Jus galgá oažžut árvosáni B galgá máhttogáibádus árvosáni C ovddas devdon ja maid dai deavdit eanas máhttogáibádusaid A árvosáni ovddas. Seamma jus galgá oažžut árvosáni D, de galgá máhttogáibádus árvosáni E ovddas devdon ja maid dai deavdit eanas máhttogáibádusaid C árvosáni ovddas.

Jus dus ja mánástat leat jurdagat veardádallamiidda dihto árvosátnái de ođđa lága jelgii dutnus lea riekti oažžut dieđu dan birra.

ÁRVOSÁTNÍ GUÐÁT LUOHKÁ RÁJIS

Čavčča rájis 2012 addojit árvosátnit guđát luohkás ja das manjil juohke jahkebaji gitta ovccát luohká loahppárvosáni rádjái. Jahkebaji árvosátni biddjo oahppi máhtuid vuodul maid lea ovddidan dan áigeguovdilis jahkebadjái. Veardádallan guđát luohkás galgá leat guđát luohká máhttogáibádusaid vuodul. Gihččet luohká rájis veardádallan dahkko ovccát luohká máhttogáibádusaid vuodul.

Veardádallan ja ovddidanságastallamat

Jus galgá leat vissis das ahte mánnát ovdána oahppoplána váldeulbmiliid ja ávdnasiid guhkitáiggi ulbmiliid jelgii de lea dehálaš skuvlla bargu johtá ovttaskárálaččat ruovtuin. Skuvlajagis oahpaheaddji dađistaga veardádallá mánát oahppama ja ovdáneami. Dan birra oaččut dieđu unnimusat oktii jahkebajis dallego mánáinat deaivvadat oahpaheddjiin dahje luohkájođiheddjiin ovddidanságastallamis.

Ovddidanságastallamiid oktavuodas galgá válbmet ovttaskas ovddidanplána. Ovttaskas ovddidanplána galgá sisttisdoallat veardádallamiid mánát máhttoovdáneami ávdnasiin main lea ožžon oahpahusa. Das maid galgá gávdnat čoahkkáigeasu maid dárbbasa vai mánnát olaha ulbmiliid ja ovdána nu bures go lea vejolaš.

Jus háledat lohkat eanet ovddidanságastallamiid, ovttaskas ovddidanplánaid čálalaš veardádallamiiguin (IUP/OOP) ja doaibmabidjoplánaid birra de gávnnat dieđuid Skuvladoaimmahaga webba-báikkis:

www.skolverket.se/iup

Riekti ovdánit nu olugo vejolaš

Visot oahppit galget oažžut dan movttiidahttima maid dárbbaiht oahpahasastis ja persovnnalaš ovdáneamis vai besset ovdánit nu olugo lea vejolaš. Dat maid guoská ohppiide geain lea álkit olahit máhttogáibádusaide. Ohppiin, geat várra eai olat máhttogáibádusaide, lea riekti sierra veahkkái. Dat lea rektora ovddasvástádus vai oahppi dárbu iskojuvvo ja jus vuosehuvvo oahppis lea dárbu sierra veahkkái de galgá válbmet doaimbidjoplána.

Dutnus mánáinat lea riekti oassálastit go doaimbidjoplána válbmejuvvo. Ođđa skuvlalága jelgii oáččut maid rievtti váidalit rektora mearrádusa doaimbidjoplána birra Skuvladoaimmahaga váidalanlávdegoddái. Dat guoská sihke áššái ii válbmet doaimbidjoprográmma ja dan hámi ja sisdoalu birra. Dus lea maid riekti váidalit rektora mearrádusa ahte sierra veahkki galgá leat sierra oahpahasjovkui dahje ovttas- kas oahppái, dahje jus rektor lea mearridan nu gohčoduvvon heivehuvvon skuvlaváz- zima birra.

Háledatgo lohkat olles oahppoplána?

Sáhtát diŋgot dahje deavdit dihtora bakte vuorkái oahppoplána
Skuvladoaimmahaga webba-báikkis: www.skolverket.se

ISBN 978-91-87115-01-1
Grafisk form: AB Typoform
Omslagsfoto: Michael McLain
Foto inlaga: Michael McLain
Skolverket 2011

Skolverket